TÜRKİYE CUMHURİYETİ İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

TÜRK İDARE DERGİSİ

YIL : 81
HAZİRAN-EYLÜL 2009
SAYI : 463-464

ISSN 1300-3216

Yrd. Doç. Dr. Erbay ARIKBOĞA : Yerel Yönetimlerde Temsil ve Kadın Üyeler: Kadın Adayların Önündeki Görünmez Engeller

Doç. Dr. Asım BALCI
Harun KIRILMAZ : Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları

Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ : Türkiye'de E-Devlet ve E-İmza Altyapısı Uygulamaları

Ramazan ERDAĞ : Yönetimde Gizlilik ve Devlet Sırrı Kavramı

B. Ali EŞİYOK : Bölgesel Kalkınma ve GAP

Dr. Serdar Kenan GÜL
Dr. Ahmet POLAT : Kamu Güvenlik Politikalarının Oluşturulmasında Yeni Bir Yaklaşım: Suç Tahmini

Servet GÜNGÖR : Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne Bir Hayır Örgütü: İstanbul Darulaceze Müessesesi

M. İlker HAKTANKAÇMAZ : Ülkeler Arasında Reform Transferi

Serdar İĞDELER : Yönetim Sorumluluğu Açısından Belediyelerde "Yetki ve Sorumluluk"

Türk İdare Dergisi
Ulusal Hakemli Dergi

Genel Yayın Yönetmeni
***Dr. Hasan CANPOLAT** / Vali-Müsteşar Yardımcısı*

Editör
***A. Celil ÖZ** / Bakanlık Sözcüsü-Mülkiye Başmüfettişi*

Editör Yardımcısı
***Mehmet CANGİR** / Mülkiye Başmüfettişi*

YAYIN KURULU / BOARD OF EDITORS

Dr. Hasan CANPOLAT	*Vali-Müsteşar Yardımcısı*	Başkan
Adnan YILMAZ	*Strateji Geliştirme Başkanı*	Üye
Dr. Yusuf MAYDA	*Personel Genel Müdürü*	Üye
Dr. Muammer SÖNMEZ	*İller İd. Genel Müd. Yardımcısı*	Üye
Dr. Hasan Hüseyin CAN	*Hukuk Müşaviri*	Üye
Dr. Ahmet SARICAN	*Nüf. ve Vat. İşl. Genel Müd. Yard.*	Üye
A. Celil ÖZ	*Bakanlık Sözcüsü/Editör*	Üye
Mehmet CANGİR	*Mülkiye Başmüfettişi*	Üye

DANIŞMA KURULU / ADVİSORY BOARD

Prof. Dr. Bahtiyar AKYILMAZ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr Ömer ANAYURT	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Sait AŞGIN	Karabük Üniversitesi İİBF Dekanı
Prof. Dr. Zühtü ARSLAN	Polis Akademisi Başkanı
Doç. Dr. Asım BALCI	Türksat e-Türkiye Sorumlusu
Prof. Dr. Kamil Ufuk BİLGİN	TODAİE
Prof. Dr. Ali BİRİNCİ	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Mehmet Emin ÇAĞARAN	Gazi Üniversitesi
Galip DEMİREL	Emekli Vali-Müsteşar
Prof. Dr. Vahit DOĞAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Musa EKEN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ekrem Buğra EKİNCİ	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ	Sakarya Ün., Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu Bşk.
Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU	Başbakanlık İnsan Hakları Başkanı
Prof. Dr. Remzi FINDIKLI	Polis Akademisi
Prof. Dr. Orhan GÖKÇE	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Eyyup Günay İSBİR	TODAİE Genel Müdürü
Prof. Dr. Halil KALABALIK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet KESİK	Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı
Prof. Dr. İlber ORTAYLI	Galatasaray Üniversitesi
Dr. Ali Nihat ÖZCAN	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi-TEPAV
Prof. Dr. Ali ÖZTEKİN	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Murat SEZGİNER	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ali ŞAFAK	Polis Akademisi
Doç. Dr . Hakan TAŞDEMİR	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU	Beykent Üniversitesi

YÖNETİMDE GİZLİLİK VE DEVLET SIRRI KAVRAMI

Ramazan ERDAĞ*

ÖZET

Geleneksel yönetim anlayışında gizlilik eğilimi görülmektedir. Yöneticiler ve çalışanlar hesap vermeden uzak bir çalışma yöntemi benimsemektedir. Bu yaklaşımın arka planında ise "devlet sırrı" olgusu bulunmaktadır. Türk kamu yönetiminde "devlet sırrı" kavramına açıklık getirmek ve yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde açık, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim modeli geliştirmek amacıyla "Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı" hazırlanmıştır. Tasarının yasalaşması ile birlikte nelerin devlet sırrı kapsamında değerlendirileceğinin bir kurul tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gizlilik, Devlet Sırrı, Yeni Kamu Yönetimi.

ABSTRACT

Secrecy in Administration and the 'Official Secret' Concept

There is secrecy tendency in traditional administration understanding. Directors and staff adopt a working method which far away accounting. There is "official secret" fact background of this understanding. "Official Secret Law Proposal" has been prepared in order to make openness the "official secret" concept and develop an open, transparent and accountable administration model in the context of new public administration understanding in Turkish public administration. With implementing the law proposal it's predicted that a board would define which issues be evaluated within official secret.

Key Words: *Secrecy, Official Secret, New Public Administration.*

---

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi.

1. GİRİŞ

Yönetim geleneğinin tarihi geçmişi incelendiğinde eylem ve işlemlerinde hesap vermekten uzak, şeffaf olmayan genelde gizlilik eğilimli bir anlayışın benimsendiği anlaşılmaktadır. İlkel toplumlarda kabile reisleri, sonrasında hükümdarlar ve krallar ile devlet ve hükümet başkanları gizliliği iktidarlarının bir meşruluk kaynağı olarak benimsemiş ve halktan uzak otoriter yönetim sistemleri ile bu eğilimi sürdürmüşlerdir. Yönetimde gizlilik kavramı devletin ve devlet yöneticilerinin adeta kutsandığı ve hesap sorulması bile düşünülemeyen birer olgu olarak değerlendirilmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda ortaya çıkan gizlilik eğilimi bir yönetim kültürü haline gelmiştir.

Son zamanlarda gelişmişliğin getirdiği yeniliklerle birlikte yöneticilerin meşruluğu ve iktidarlarının eylemeleri sorgulanmaya başlanmıştır. Bilim ve teknoloji alanında ortaya çıkan yeniliklerin de etkisi ile birlikte yönetimde açık, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim modeli ifade edilmeye başlanmıştır. Yönetimde gizlilik eğiliminin belki de en hassas noktası "devlet sırrı" kavramıdır. İdarecilerin bilgi ve belgeleri kamuoyu ya da vatandaşla paylaşmama ya da ifşa etmek istememe gerekçelerinin en başında "devlet sırrı" kavramı kullanıldığı gözlemlenmektedir. Hangi bilgi ya da belgelerin "devlet sırrı" olarak değerlendireceğine dair bir düzenleme olmamakla birlikte; ceza kanunlarının bazı maddelerinde bu konuda genelde mahkemelere takdir yetkisi verildiği görülmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde yönetimde gizlilik eğilimi araştırılmaktadır. Bu bölümde gizliğin nedenleri, kaynakları ve sonuçları irdelenmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Başbakanlık tarafından 22.04.2008 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan "Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı" çerçevesinde "devlet sırrı" kavramı incelenmektedir. Çalışma yönetimde gizliliğin sonuçları ve yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde ortaya çıkan şeffaf, hesap verebilir ve vatandaş odaklı hizmet anlayışı temelinde gizlilik eğiliminin terk edilmesi, devlet sırrı kavramının açıklığa kavuşturulmasına yönelik hazırlanan kanun tasarısının değerlendirilmesi ile sonlandırılmaktadır.

2. YÖNETİMDE GİZLİLİK EĞİLİMİ

Gizlilik, yönetimlerin faaliyetlerine ilişkin kararların, bilgi ve belgelerin açıklanmaması, kapalılık ise kamu kurum ve kuruluşlarına dışarıdan müdahalenin engellenmesini ifade eden dışa karşı korumacı bir anlayıştır (Eken, 2005:6; İnanç ve Ünal, 2007:52; Köseoğlu ve diğ., 2005). Yönetimlerde genel olarak bir gizlik ve kapalılık eğilimi görülmektedir. Klasik kamu yönetimi geleneğinde belirli bir kesimin idare ettiği, hesap verebilme ve şeffaflık an-

layışından uzak, gizlilik esaslı bir tutum benimsenmektedir. Gizliliğin nedenlerini ise "devlet güvenliği" ve "özel hayatın korunması" gerekçeleri oluşturmaktadır. Ayrıca teknolojik rekabet, silahlanma gibi yarış koşulları da gizlilik eğilimini artırmaktadır. Gizliliğin en önemli sebeplerinden biri de yönetici ve memurların kendilerini kamuoyu ve halka karşı korumak istemeleridir. Yasalar, gizli ve resmi sır kavramı da yöneticilerin bu gizlilik tutumuna imkân tanımaktadır (Bozkurt, 2008:10).

2.1. Yönetimde Gizliliğin Nedenleri

Siyasi rejimin niteliği; genellikle otokratik yönetim sistemine sahip ülkelerde gizlilik anlayışı hâkimdir. Demokratik yönetimler siyasi olarak halka karşı sorumlu olduklarından daha açık bir yönetim anlayışı benimsemektedirler (Aktan, 1998:79-83; Eken, 1994:28). Demokrasilerde yönetimde açıklık yöneticilerin karar, eylem ve davranışlarının şeffaflık içerisinde yürütülmesini ifade etmektedir (Aktan, 1998: 84). Ancak demokrasilerde de yasal düzenlemeler kamu yönetimine özerk bir yapı özelliği vererek gizlilik eğilimi gözlemlenmektedir.

Devlet güvenliği ve diplomasi; "Devlet sırrı[1]" kavramı gizliliğin temel dayanağını oluşturmaktadır. Açıklanması halinde devlet güvenliğini tehlikeye atacağı değerlendirilen bilgi ve belgelerin belirlenmesinde hangi bilgi ve belgelerin devlet sırrı olup hangilerinin kapsam dışında tutulacağının belirli olmamasından dolayı "devlet sırrı" kavramı gizliliğin en temel kaynağını oluşturmaktadır.

Özel hayatın ve kişisel bilgilerin korunması; Özel hayatın korunmasına yönelik bilgi ve belgelerin korunması gerektiği, bunların üçüncü şahıslara açıklanmaması fikri geniş ölçüde kabul görmektedir. İşletme ve firmalara ait ticari bilgilerde bu kapsamda bir "ticari sır" olarak değerlendirilebilir.

Kamu yararını sağlama gerekçesi; Kamu yararının kutsallaştırılması sonucunda gizliliğe bir meşruiyet oluşturma çabası ortaya çıkmıştır. Bu eğilimle birlikte yönetim süreci böylelikle toplumdan izole edilmektedir.

Bürokrasinin otorite kazanma eğilimi; Bürokrasiler güçlü olabilmek adına gizli olma eğilimindedir. Gizlilik bürokrasinin siyasi iradeye karşı gücünü artırmaktadır.

Bürokratik yönetim geleneği; Bürokratik yönetim geleneğine sahip ülkelerde bürokrasi zamanla hizmet anlayışından uzaklaşarak kendini top-

[1] "Devlet sırrı" kavramı çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

lumdan soyutlayan "elit" bir anlayışa yönelmektedir. Kendini kültür ve eğitim yönünden toplumdan üstün görmeye başlayan bürokrasi; zamanla, toplumun kendilerinden hesap sormaya hakkı olmadığı fikrini savunmaya başlamaktadır.

Kötü yönetim uygulamaları; Yönetimde gizliliğin bir diğer nedeni ise yönetim yetersizliğidir. Yöneticilerin sorunları çözme yetisini kaybetmesi neticesinde ortaya çıkan kötü yönetim uygulamaları toplumda oluşacak eleştirilere karşı uzak ve gizli kalma eğilimini ortaya çıkarmaktadır (Eken, 1998:129).

Memurların kendilerini denetim riskinden koruma eğilimleri; Kamu görevlileri kendini ayrıcalıklı gören, geniş bir hareket alanı içinde, endişesiz bir çalışma anlayışı benimsemektedirler. Memurların bu yaklaşımı yönetimde gizlilik eğilimini artıran nedenlerden biridir. Eğer "yöneticiler [ve memurlar] bir şeyler gizliyorlarsa, doğruluğunu ve yasallığını anlatamayacakları bir gerçek var demektir"(Eken, 1998:127).

Refah devleti; Geçimini devletçe yapılan yardımlarla sağlayan insanların devletin uygulamalarını sorgulamaya, değerlendirmeye hakkı olmadığı fikri, yönetimde gizlilik eğiliminin bir nedeni olarak gösterilebilir (Eken, 2005:7-15).

2.2. Gizliliğin Kaynakları

Gizliliğin temel kaynağı olarak otoriter devlet yapısı ve hukuk sistemi ile kamu uygulamaları gösterilmektedir.

Kamu yönetimi uygulamalarından kaynaklanan gizlilik; Gizliliğin en önemli kaynaklarından birisi kamu yönetiminin uygulamalarıdır. Geleneksel olarak kamu çalışanlarını hesap verme ve denetlenme anlayışından uzak bir yaklaşım sergilemektedirler. Halk, sistemin işlemesi için gereken bir parça olarak görülmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu tür uygulamalar daha sıklıkla görülmektedir. Yöneticilerin bilgi ve belgeleri kendilerine karşı kullanılabileceği endişesi ile koruması, saklaması hatta görevlerinden ayrıldıklarında yanlarında götürmeleri kanunlardaki gizlilik tanımını çok geniş olarak yorumlayarak uygulamalarında kanunların öngördüğünden daha katı tutum sergilemektedir (Eken, 2005:16-17).

Yasal düzenlemelerden kaynaklanan gizlilik; Yasal düzenlemeler kamu yönetimini gizlilik esasında düzenlemektedir. Gizlilik yasal bir zorunluluk olarak görülmektedir. Yönetim faaliyet, bilgi ve belgeleri açıklayan ya da yayınlayanlara yasaklar getirmektedir. Kişisel bilgilerin açıklanmaması makul

olarak görülebilir ancak bu durumun gizlilik kaynağı teşkil etmemesi gerekmektedir. Devlet memurları yasalar gereği bilgi ve belgeleri saklamak ve hiyerarşik üsleri aşarak açıklama yapmamakla yükümlüdürler. Sır saklamak gizliliğin kavramsallaşmasına yol açmaktadır (Eken, 2005:17-19).

Gizliliğin sonuçları; Yönetimde gizlilik;

a. Yönetimin toplum karşısında güçlenmesine ve keyfiliğe,

b. Bürokrasinin siyasi iktidar karşısında gücünün artmasına,

c. Yönetim ile toplum arasında güvensizlik ortamının doğmasına,

ç. Toplumun yönetim hakkında şüphe ve güvensizlik duygusuna kapılmasına,

d. Gizlilik kuralının çok dar bir çerçevede açıklığa dönüşerek yine gizli olarak işlenmesine,

e. İletişimde tek yönlülüğe,

f. Demokrasi yönünden katılımın zayıflamasına,

g. Kamu sağlığını yakından ilgilendiren raporların gizlenmesine ve toplum sağlığının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır (Eken, 2005:19-22). "Gizlilik ve kapalılığın önemli bir sonucunun da çürümeye özellikle de, etik çürümeye yol açma potansiyelinin mevcut olmasıdır"(Sezer ve Kargın, 2002:220).

3. DEVLET SIRRI KAVRAMI

Yönetimde gizlik eğiliminin ve yöneticilerin bilgi ve belgeleri paylaşmama eğiliminin belki de en çok kullanılan dayanak noktası "devlet sırrı" kavramıdır. Kavramın yasalarda belirli bir çerçevede ve açık bir tanımının olmaması çok geniş olarak yorumlanmasına ve uygulamada ucu açık bir hareket serbestliğine yol açmaktadır. Demokratik ülkelerde temel hak ve özgürlükler alanında gerçekleştirilen reformlarla birlikte devlet sırrı kavramı da ciddi olarak tartışılan ve kısıtlanması gereken bir olgu olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Bin Yıl Bildirgesi ve Avrupa Temel Haklar Şartında bilgiye ulaşma hakkından bahsedilmekte ve bilgi edinme hakkının güvence altına alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Türkiye'de kamu bürokrasisi yapısı ve işleyişi itibari ile geleneksel olarak "gizlilik" ve "resmi sır" esasına göre yapılanmıştır. Oluşan bu gizlilik eğilimi bürokrasinin kurum içi yolsuzlukların saklanması sonucunu beraberinde getirmiştir (Eryılmaz, 2008:250). Son dönemde ise Türkiye yeni kamu yönetimi anlayışı (Eryılmaz, 2004) paralelinde şeffaf, denetlenebilir, hizmet

ve vatandaş odaklı bir yönetim modeli benimsemektedir (Eryılmaz, 2007). Bu bağlamda 4892 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun yürürlüğe konulması (Eken, 2005: 113-130) (Şengül, 2005: 215-234), Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu gibi kurumsal altyapıların oluşturulması yönetimde benimsenen yeni yaklaşımın birer sonucudur. Bu hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin yanında gizlilik konusunda en önemli gerekçelerin başında gelen "devlet sırrı" kavramına açıklık getirilmesi ve yönetimde oluşan gizlilik kültürüne son vermek amacıyla Adalet Bakanlığınca "Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı" hazırlanmış ve Başbakanlık tarafından 22.04.2008 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Tasarı tali komisyon olarak Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda görüşülmüş ve komisyon raporunu vermiştir. Tasarı halen esas komisyon olan Adalet Komisyonu gündeminde bulunmaktadır.

Devlet sırrı konusunda Türkiye'deki mevzuat incelendiğinde düşünce özgürlüğünün kısıtlanmasına yönelik hangi ve fikir ve düşüncelerin sınırlandırılabileceğine ilişkin Anayasanın 26'ncı maddesinin ikinci fıkrasında; "Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, *Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması*, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir."; 28'inci maddesinde ise "...*Devlete ait gizli bilgilere* ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastıranlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar."[2] hükümleri yer almaktadır. Bu maddelerde devlet sırrı kavramından söz edilmektedir. Ancak hangi bilgi ya da belgelerin devlet sırrı kapsamında değerlendirileceğine yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Devlet sırrı kavramına ilişkin olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 47'nci maddesinin birinci fıkrasında "Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler, Devlet sırrı sayılır."; 125'inci maddesinin birinci fıkrasında "Bir suç olgusuna ilişkin bilgileri içeren belgeler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz.", aynı maddenin ikinci fıkrasında "Devlet sırrı niteliğindeki bilgileri içeren belgeler, ancak mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından

[2] İtalikler yazar tarafından eklenmiştir.

incelenebilir. Bu belgelerde yer alan ve sadece yüklenen suçu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgiler, hâkim veya mahkeme başkanı tarafından tutanağa kaydettirilir." hükümleri yer almaktadır. Kavrama ilişkin bir diğer kanun 5237 sayılı Türk Ceza Kanunudur. Kanunun 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334 ve 335'inci maddelerinde devlete ait bilgi ve belgelerin güvenliğine ilişkin hükümlerden bahsedilmekte ve aykırı eylemde bulunanlar hakkında uygulanacak cezai müeyyideler yer almaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun adı geçen maddelerinden alarak devlet sırrı kavramı "*Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler*" olarak tanımlanmakta ancak yine hangi bilgi ve belgelerin bu kapsamda değerlendirileceğine yönelik olarak bir sistemden bahsedilememektedir.

Hukuksal olarak oluşan bu boşluğu doldurarak hazırlanan "Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı" "devlet sırrı" tanımına açıklık getirmekte ve devlete ait bilgi ve belgelerin hangilerinin "devlet sırrı" olarak sayılacağına karar vermek üzere bir kurul oluşturulmasını öngörmektedir. Kanun tasarısı ikisi geçici madde olmak üzere, yürütme ve yürürlük maddeleri ile birlikte toplam onbeş maddedir. Kanun tasarısının 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında "*Devlet sırrı; açıklanması veya öğrenilmesi, Devleti dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek ve bu nedenlerle niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgi ve belgelerdir.*" şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan "*Birinci fıkra hükmü, demokratik toplum düzen ve hukuk devleti ilkesinin gereklerine aykırı yorumlanamaz ve uygulanamaz.*" hükmü ile de yönetimde şeffaflığın sağlanması, gizlilik kültürüne son verilmesi ve temel hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının güvence altına alınması amacıyla uygulamada keyfiliğin önüne geçmek amaçlanmaktadır.

Kanun tasarısının getirdiği önemli yeniliklerden birisi de hangi bilgi ve belgelerin devlet sırrı olduğuna karar verecek bir mekanizma oluşturulmasıdır. Bu kapsamda bilgi ve belgelere "devlet sırrı" niteliği verecek olan ve Adalet, Milli Savunma, İçişleri ve Dışişleri bakanlıklarının müsteşarlarından oluşan "Devlet Sırrı Kurulu" ile kurulun vereceği kararlara karşı açılacak olan davalarda nihai görüş bildirmek üzere Başbakanın başkanlığında adı geçen bakanlıkların bakanlarından oluşan "Devlet Sırrı Üst Kurulu" kurulması öngörülmektedir. Kurula Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Bakanlar ve Milli Güvenlik Kurulu doğrudan başvurabilecek, diğer kamu kurum ve kuruluşları ilgili ya da ilişkili bulundukları bakanlıklar aracılığı ile teklifte bulunabilecek-

lerdir. Tasarıda Cumhurbaşkanlığına ait bilgi ve belgelere ait nitelik verme yetkisi Cumhurbaşkanına tanınmıştır. Tasarıya göre "devlet sırrı" niteliği verilen bilgi ve belgeler "süreli" ve "süresiz" olarak ayrılacak, süreli olarak nitelenen bilgi ve belgelerde bu süre 75 yılı geçemeyecektir. Süresiz olarak nitelenen bilgi ve belgelerin "devlet sırrı" niteliği kurulca aksine bir karar alınmadıkça 50 yıl sonra bu niteliğini kaybedecektir. Tasarıda kanun hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında ceza kanunu hükümlerine göre cezalar öngörülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Geleneksel olarak yönetimler ve yöneticiler gizlilik eğilimindedir. Buna uygulamalar ve yasaların geniş yorumlanması yol açmaktadır. Gizlilik halkın yönetime karşı memnuniyetsizliğini artırmakta, devlet toplum ilişkisini zedelemektedir. Günümüzde yönetimler şeffaf, hesap verebilir bir yönetim anlayışı çerçevesinde yönetimde şeffaflık ilkesinin benimsendiği bir anlayışa doğru yönelmektedir. Bu bağlamda gizliliğin önemli kaynaklarından biri olan "devlet sırrı" olgusunun da kavramsal olarak tanımlanması ve keyfiliğin bir aracı olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Devlet sırrı kavramının ancak devletin güvenliğini doğrudan tehlikeye atacak güvenlik ve uluslararası ilişkilerine ait bilgi ve belgelerle özel hayat ve ticari sırlara ilişkin her türlü bilgi, belge ve görüntü yönünden sırlandırılması gerekmektedir.

Konuyla ilişkin olarak TBMM'ne sunulan "Devlet Sırrı Kanunu" önemli bir adım olarak değerlendirilmekte, Türkiye'nin son dönemde benimsediği yeni kamu yönetimi anlayışının, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim modelinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Konunun hassasiyeti nedeniyle kanunun yasalaşmasının zaman alabileceği ve uygulamada da bazı aksaklıkların yaşanabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca kanun tasarısında öngörülen Devlet Sırrı Kurulu ve Devlet Sırrı Üst Kurulu yerine, hali hazırda 4892 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca oluşturulmuş olan ve bilgi edinme başvurularına yapılan itirazları nihai karara bağlamakla yetkili Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna "devlet sırrı" belirleme yetkisinin verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aktan, Coşkun Can (1998). *"Şeffaf Devlet ve Demokrasi"*, Kirli Devletten Temiz Devlete, içinde, İstanbul, Yeni Türkiye Yayınları, 1998, s.79-83.

Aktan, Coşkun Can (1998). "Yolsuzluğun Panzehiri: Yönetimde Açıklık", Kirli Devletten Temiz Devlete, içinde, İstanbul, Yeni Türkiye Yayınları, 1998, s.84-88.

Bozkurt, Sevim (2008). Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Bilgi Edinme Yasası Uygulaması, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,* Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Eken, Musa (2005). *Yönetimde Şeffaflık,* Sakarya, Sakarya Kitabevi, 2005.

Eken, Musa (2005). "Gizlilik Geleneğinden Şeffaf Yönetime Doğru", *Amme İdaresi Dergisi,* Cilt 38, Sayı 1, s.113-130.

Eken, Musa (1998). "Kamu Yönetiminde Kötü Yönetim Olgusu", *Türk İdare Dergisi,* Sayı 419, 1998, s.127-139.

Eken, Musa (1994). "Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı", *Amme İdaresi Dergisi,* Cilt 27, Sayı 2, 1994, s.25-54.

Eryılmaz, Bilal (2004). "Türkiye'de Kamu Yönetimi Reformu", *Salı Konuşmaları* 2003-2004 Yılı Sunumları, Sakarya, 2004.

Eryılmaz, Bilal (2008). *Kamu Yönetimi,* Ankara, Okutman Yayıncılık, 2008.

Eryılmaz, Bilal (2007). "Bürokrasi Merkezli Değil, Vatandaş Merkezli Bir Yapılanma", *Çerçeve Dergisi,* Y:15, S:44, 2007.

İnaç, Hüsamettin ve Feyzullah Ünal (2007). "Türkiye'de Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Yönetimde Açıklığın Önemi ve Uygulanma Düzeyi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı 18, 2007, s.41-62.

Köseoğlu, Ö., F. Yurttaş ve C. Selek (2005). "Yolsuzluğu Önlemede Kullanılan Araçlardan Biri Olarak Yönetimde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı" *II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu,* Sakarya, 18-19 Kasım 2005.

Sezer, Yasin ve Naci Kargın (2002). "Kamu Yönetiminin Modernleşmesinde Şeffaflaşma Sorunu", *Türk İdare Dergisi,* Sayı 436, 2002, s.209-225.

Şengül, Ramazan (2005). "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Türk Kamu Yönetimini "Camdan Eve" Dönüştürür mü?", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,* Cilt 60, Sayı 3, s.215-234.

http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0575.pdf